

Leiders voor het gerecht

Van Geert-Jan Knoops verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Als de rechtsstaat faalt

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

**GEERT-JAN KNOOPS
EN ROBIN RAVENSBERGEN**

LEIDERS VOOR HET GERECHT

**Hoe het internationaal recht
wordt ondermijnd**

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 7392 3

ISBN 978 90 263 7393 0 (e-book)

© 2026 Geert-Jan Knoops en Robin Ravensbergen

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Shutterstock/adempercem

Foto auteurs © Matty van Wijnbergen

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Inhoud

Prelude 9

Proloog 13

De 'belofte van Den Haag'

1 Een wereld zonder internationaal recht? 23

Rechtszaak in Kabul: Risk te midden van een oorlog

Wat is internationaal recht?

Wat is een oorlogsmisdrijf: oorlog met regels?

Van vermeende schending naar juridische beoordeling

De doelstellingen van internationale vervolging

2 De zoektocht naar gerechtigheid 54

Een keizer op de vlucht

De belofte van Neurenberg en Tokio

Het proces tegen de nazi's

Het proces tegen de Japanners

3 De Koude Oorlog en de onvoltooide belofte van internationaal recht 98

Van naoorlogs idealisme naar een wereld met twee
zwaartepunten

Kernwapens en het recht van overleving
De balans van de Koude Oorlog: groei van het recht,
stilstand van de strafrechtspraak

4 De wedergeboorte van internationale strafrechtspraak 121

Van uiteenvallen naar berechting:
de Balkanoorlogen en de oprichting van het
Joegoslavië-tribunaal
Rwanda en de verdere bevestiging van het ad-hocmodel
Het tekortschieten van de internationale
gemeenschap bij het voorkomen en stoppen van
de genocide
Tussen legaliteit en legitimiteit: Kosovo en het
ingrijpen tegen massaal geweld
De uitlevering van een staatshoofd: Milošević naar
Den Haag
Van aanklacht naar veroordeling: Charles Taylor
Verantwoordelijkheid voor genocide: Karadžić,
Srebrenica en de bewijsdrempel
Niet alleen generaals: propaganda, politiek en
strafrechtelijke verantwoordelijkheid
Ook de nationale rechter doorbreekt immuniteit:
de zaak-Pinochet
Van tijdelijke tribunalen naar een permanent strafhof

5 Het Internationaal Strafhof als baken van rechtvaardigheid? 185

Het ontstaan en functioneren van het ICC
Afrika: selectie van de eerste zaken en de eerste
legitimiteitscrisis van het Strafhof
Libië en Kadhafi: snelle rechtvaardigheid of politieke
interventie?

De Verenigde Staten en het Strafhof: steun op
afstand, afwijzing van nabijheid
China en het Strafhof: soevereiniteit, geschiedenis
en strategische afstand
Aanhouden, of niet? De politiek achter arrestatiebevelen
Als de rechtszaal leeg blijft
Schuld, onschuld en legitimiteit in de praktijk van het ICC
Good guys, bad guys en de grenzen van verantwoording
Het Strafhof tussen norm en macht

6 De verdediging van leiders voor tribunalen 265

De zaak-Michel Bagaragaza
De zaak-Jovica Stanišić
De zaak-Santigie Borbor Kanu

7 De stand van zaken: het internationaal strafrecht in een tijd van Rusland, Gaza, Venezuela en Myanmar 294

Internationaal recht weer volop in het nieuws:
de Russische invasie en het agressietribunaal
Mogen leiders oorlogen beginnen uit 'zelfverdediging'?
Israël, de Verenigde Staten en Iran als tweede
testgeval van anticiperende zelfverdediging
Targeted killings: leiders uitschakelen buiten het slagveld
Militaire operaties en genocide: de zaken
Gambia v. Myanmar en *Zuid-Afrika v. Israël*
De ontvoering van een president: Venezuela

8 Een onzekere toekomst? 338

Macht en machtsbegrenzing
Populisme, soevereiniteit en wantrouwen
Het Strafhof moet zijn legitimiteit blijven verdienen
Tussen Den Haag en de wereldpolitiek

De taal van menselijke waardigheid
Terug naar Bin Laden
De opdracht aan de lezer

Woord van dank 363

Prelude

'Justice has been done.'

President Obama (1 mei 2011)

Het is kort na middernacht in Abbottabad, Pakistan.

In de smalle straten van Bilal Town hangt de warmte van de voorjaarsnacht. Het is stil op straat; er is nauwelijks iemand te zien. Af en toe blaft ergens een hond. Even verderop, minder dan anderhalve kilometer van een van de belangrijkste militaire academies van Pakistan, staat een vreemd huis: een groot, zwaarbewaakt complex met hoge betonnen muren, prikkeldraad en afgesloten poorten.

De bewoners laten hun afval nooit ophalen. Telefoonkabels lopen er niet naartoe. Internet is er niet.

Boven de stad klinkt plotseling een geluid dat de meeste bewoners niet meteen herkennen: een helikopter. Zachter en gedempter dan gebruikelijk, en daardoor duidelijk geen gewone helikopter. Twee zwarte toestellen vliegen laag over de daken. Ze zijn vanuit Afghanistan de grens overgestoken en al bijna anderhalf uur onderweg.

Aan boord zitten Amerikaanse Navy SEALs van een elite-eenheid: DEVGRU, beter bekend als SEAL Team Six. De operatie draagt een codenaam: Operation Neptune Spear.

De helikopters naderen het doelwit.

Het plan is eenvoudig: één toestel zet een team op de binnenplaats af, het andere beveiligt de omgeving. Binnen enkele minuten moeten de commando's het huis doorzoeken, verdieping voor verdieping.

Maar wanneer de eerste helikopter boven het complex hangt, gebeurt iets wat niet in het draaiboek stond. Door de warme lucht en de hoge muren verliest het toestel plotseling lift. De rotorbladen slaan turbulente lucht naar beneden die nergens heen kan. De piloot probeert te corrigeren, maar het toestel zakt onverwacht naar beneden en kantelt.

Met een harde klap komt de helikopter op de binnenplaats tot stilstand. Niemand raakt ernstig gewond.

De operatie moet door. Binnen een paar seconden springen de commando's naar buiten. De andere helikopter landt buiten de muren. Militairen klimmen over de hoge betonnen omheining en sluiten zich bij het eerste team aan. De tijd tikt.

De stroom is uitgevallen. In het donker bewegen de commando's zich kamer voor kamer door het pand, hun nachtzichtbrillen kleuren alles groen en scherp.

In het gastenverblijf worden mensen aangetroffen. Een man die naar een wapen grijpt, wordt neergeschoten. Op de eerste verdieping treffen ze familieleden en kinderen aan, verschrikt in deuropeningen. Vrouwen worden opzij geduwd en met plastic banden vastgezet.

De teams gaan verder omhoog.

De trap naar de derde verdieping leidt naar een privévertrek. Daar woont de man naar wie al bijna tien jaar wordt gezocht. De leider van Al-Qaida. De architect van de aanslagen van 11 september 2001.

Een commando duwt de deur open.

In de kamer staat een lange man met een grijze baard, gekleed in een eenvoudige tuniek. Naast hem staan twee vrouwen. Op een

plank naast de deur liggen een kalasjnikov en een pistool.

Een van de militairen richt zijn wapen.

‘Osama bin Laden,’ zegt hij. ‘U bent hierbij namens de internationale gemeenschap gearresteerd.’

De woorden blijven even in de ruimte hangen.

‘Op grond van een arrestatiebevel van het Internationaal Strafhof in Den Haag moet u met ons meekomen.’

Bin Laden laat zijn handen langzaam zakken. De plastic handboeien klikken dicht om zijn polsen. Enkele minuten later wordt hij naar buiten geleid, langs de resten van de neergestorte helikopter, die door de andere commando's is opgeblazen.

De operatie duurt nog geen veertig minuten.

Niet veel later stijgt het toestel weer op en verdwijnt het stilletjes in de nacht, terug richting Afghanistan. Binnen enkele uren wordt de gevangene overgebracht naar Europa. Naar de ‘stad van het internationaal recht’: Den Haag.

In de vroege ochtend rijdt een konvooi zwarte voertuigen het terrein van het Internationaal Strafhof binnen.

Daar zou Osama bin Laden terechtstaan voor het Internationaal Strafhof, op verdenking van misdrijven tegen de menselijkheid wegens het plannen en aansturen van grootschalige aanslagen op burgers, waaronder 11 september 2001. In een openbare procedure zou worden vastgesteld hoe deze daden juridisch moeten worden gekwalificeerd, zou bewijs worden getoetst en zouden slachtoffers een stem krijgen. Niet wraak, maar individueel vastgestelde schuld in rechte zou centraal staan.

Maar zo ging het niet.

Het verhaal volgt grotendeels wat er die nacht in Abbottabad gebeurde: de inval, de helikopters, de SEALs en de zoektocht door het huis naar Bin Laden.

Bin Laden werd inderdaad aangetroffen, maar in werkelijkheid werd hij op 2 mei 2011 tijdens diezelfde nachtelijke operatie door Amerikaanse speciale eenheden doodgeschoten. Zijn lichaam

werd enkele uren later vanaf een Amerikaans vliegdekschip in zee begraven.

Er kwam geen arrestatie. Geen uitlevering. Geen proces. Geen vonnis. De wereld kreeg geen rechtszaak, maar een militair einde.

De scène die zojuist werd beschreven behoort daarom niet tot de geschiedenis, maar tot een hypothetische werkelijkheid, een wereld waarin verdachten van internationale misdrijven voor een rechter worden gebracht en juridische gerechtigheid kan geschieden.

Juist het verschil tussen die twee werelden zegt veel over hoe 'gerechtigheid' in de praktijk kan functioneren. Misschien zegt het nog meer over hoe zij zou móéten functioneren.

De manier waarop Bin Laden is gedood roept namelijk een ongemakkelijke vraag op. Voor velen voelde dit als gerechtigheid die eindelijk was voltrokken. Maar wat ontbrak, was precies wat het recht onderscheidt van geweld: een openbare procedure, een onafhankelijke rechter en een toetsbare vaststelling van schuld.

Recht maakte plaats voor een militaire daadkrachtige beslissing. Er kwam geen rechter aan te pas, geen proces, geen oordeel. Alleen een dode 'vijand van Amerika'. Daarmee werd weliswaar een dreiging uitgeschakeld, maar geen daadwerkelijke verantwoordelijkheid vastgesteld. Wat resteert dan nog van rechtvaardigheid?

Proloog

'Het Internationaal Strafhof is een geschenk
van hoop voor toekomstige generaties en een
stap vooruit in de wereldwijde rechtsorde.'

Kofi Annan (1998)

De 'belofte van Den Haag'

Op 1 juli 2002 opende in Den Haag het Internationaal Strafhof (ICC) zijn deuren. Wereldwijd werd dat moment verwelkomd als een historische doorbraak. Eindelijk, zo klonk het, was er een permanente 'wereldrechtbank' die politieke leiders en andere machtige individuen persoonlijk ter verantwoording kon roepen voor de zwaarste misdrijven: oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en genocide. Geen tijdelijke tribunalen meer die pas ontstonden na een oorlog of humanitaire ramp, maar een hof dat tijdens lopende conflicten kan worden ingeschakeld om internationale misdrijven te onderzoeken en te berechten.

De staten die het Statuut van Rome in 1998 ondertekenden, verklaarden zich 'vastbesloten een einde te maken aan de straffeloosheid van de daders van deze misdrijven en zo bij te dragen aan de voorkoming ervan'. Het Strafhof moest een grote belofte waar-

maken. Vervolging zou niet langer afhangen van politieke willekeur of van wie een oorlog wint, maar worden ondergebracht bij een permanent instituut dat kan optreden wanneer dat nodig is. Slachtoffers van internationale misdrijven zouden meer erkenning krijgen. En machthebbers zouden wel twee keer nadenken voordat zij geweld tegen hun eigen bevolking of buurlanden ontketen.

Die inzet en belofte kwamen niet uit het niets. De twintigste eeuw kende talloze voorbeelden van leiders die nooit verantwoordelijk werden gehouden voor hun daden, tenzij ze een oorlog verloren of in ongenade vielen. Maar zelfs dan stonden leiders zelden terecht. Vaker werden zij zonder proces geëxecuteerd of wisten zij vervolging volledig te ontlopen. Beide praktijken staan haaks op de principes van het recht: de eerste omdat elke vorm van procedurele waarborg ontbreekt, de tweede omdat rechtvaardigheid ondergeschikt wordt gemaakt aan politieke opportuniteit.

Zo bleef de Japanse keizer Hirohito na de Tweede Wereldoorlog, ondanks het tribunaal in Tokio, op de troon zitten. Onder zijn gezag waren tijdens de oorlog in China, Korea en Zuidoost-Azië massale wreedheden gepleegd. Toch werd hij niet vervolgd; hij werd beschermd door de Amerikaanse bezettingsmacht om politieke stabiliteit te behouden. Hirohito was geen uitzondering, ook talloze nazikopstukken wisten vervolging in Neurenberg te ontlopen. Sommigen, zoals Josef Mengele, de beruchte kamparts van Auschwitz, wisten decennialang onder te duiken in Zuid-Amerika. Anderen, zoals Wernher von Braun en verschillende ss-wetenschappers, werden actief gerekruteerd door de Verenigde Staten (vs) en de Sovjet-Unie (USSR), die hen vanwege hun raket- of technische expertise in dienst namen. Gerechtigheid woog simpelweg minder zwaar dan hun 'geopolitieke nut' tijdens de opkomende wapenwedloop van de Koude Oorlog.

Ook na de oprichting van verschillende 'ad-hoctribunalen' – zoals het Joegoslavië-tribunaal en het Rwanda-tribunaal – bleek

het moeilijk om machtige leiders ter verantwoording te roepen voor grootschalige misdrijven. Pol Pot, leider van de Rode Khmer en verantwoordelijk voor de dood van naar schatting anderhalf tot twee miljoen Cambodjanen, wist bijvoorbeeld decennialang aan vervolging te ontsnappen. De Koude Oorlog, geopolitieke belangen en de zwakke staatsstructuren in Cambodja maakten berechting vrijwel onmogelijk. Pas in de jaren negentig ontstond de politieke ruimte voor berechting via de Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC). Maar tegen die tijd was Pol Pot al op leeftijd en leefde hij geïsoleerd in een Khmer Rouge-bolwerk. In 1998 stierf hij, zonder ooit voor een nationale of internationale rechter te zijn verschenen.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden. De geschiedenis van strafeloosheid gaf het Strafhof een bijna morele belofte: geen willekeur meer, geen selectieve rechtvaardigheid, geen immuniteit vanwege een politiek krachtenveld. ‘Niemand boven de wet’, luidde de ambitie van het ICC.

Maar ruim twintig jaar na de opening van het ICC klinkt de vraag steeds luider: is die belofte wel ingelost? Want ook in de decennia ná de oprichting van het Strafhof blijkt dat machtige leiders vervolging kunnen ontwijken of dat gerechtigheid wordt ingehaald door de geopolitieke realiteit.

Want ondanks de grote ambities vanuit (een deel van) de internationale gemeenschap zijn er talloze situaties waarin er geen recht is gesproken. Waarom vervolgde het ICC bijvoorbeeld geen leiders uit de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk vanwege Irak en Afghanistan, ondanks gedocumenteerde meldingen van onrechtmatig geweld? Waarom kreeg het Hof geen jurisdictie over vermeende gruweldaden in Syrië of Jemen? En waarom verschenen vooral Afrikaanse leiders voor het ICC, terwijl staten met meer geopolitieke invloed zelden onderwerp van onderzoek zijn geworden?

Daar komt bij dat het bredere systeem van internationaal recht

op veel plekken in de wereld onder druk staat. Staten schenden regels openlijk, proberen ze soms op te rekken of in hun eigen voordeel uit te leggen. Wat voor de ene regering een rechtmatige militaire operatie is, noemt een andere een duidelijk oorlogsmisdrijf.

Die botsende interpretaties maken het soms moeilijk om vast te stellen wat het recht in de praktijk werkelijk nog betekent. Ze voeden politieke conflicten en vergroten het wantrouwen in internationale regels. Vaak blijft het bovendien bij juridische analyses en wederzijdse beschuldigingen, zonder dat een onafhankelijke rechter daadwerkelijk kan vaststellen wat er is gebeurd en of het recht is geschonden.

Maar zelfs wanneer er recht wordt gesproken, blijft het de vraag wat dat werkelijk betekent voor de slachtoffers. Een strafproces kan geleden onrecht benoemen en individuele verantwoordelijkheid vaststellen, maar het kan het leed niet ongedaan maken of een gebroken samenleving herstellen. Zelfs succesvolle vervolgingen laten daarom vaak een dubbel gevoel achter: juridisch belangrijk, maar voor slachtoffers zelden voldoende. Daarmee dringt zich de vraag op of we misschien te veel verwachten van internationale strafrechtelijke vervolging.

Tegelijk roept internationale vervolging ook meer fundamentele vragen op over de aard en grenzen van het strafrecht. In het publieke en politieke debat worden verdachten van internationale misdrijven vaak al vroeg neergezet als symbolen van het kwaad, terwijl slachtoffers worden voorgesteld als één homogene groep met één verhaal en één waarheid. Dat narratief is begrijpelijk, maar kan juridisch problematisch zijn.

Strafrecht draait immers om individuele verantwoordelijkheid, zorgvuldig bewijs en het uitgangspunt dat schuld buiten redelijke twijfel moet worden vastgesteld. De werkelijkheid van gewapende conflicten is echter zelden zwart-wit: geweld ontstaat in chaotische omstandigheden, bevelslijnen zijn vaak onduidelijk, rollen kun-

nen verschuiven en daderschap en slachtofferschap kunnen soms zelfs overlappen. Vanuit het perspectief van de verdediging wordt zichtbaar hoe gemakkelijk morele verontwaardiging kan leiden tot juridische versimpeling. Juist daarom is het essentieel dat ook bij de zwaarste internationale misdrijven de rechten van verdachten strikt worden beschermd. Niet om misdaden te relativëren, maar om te voorkomen dat de strafrechtspraak haar legitimiteit verliest.

De voorbeelden en vragen die hierboven zijn geschetst, laten zien hoe weerbarstig de praktijk van internationale rechtspraak is en roepen om nadere duiding en uitleg. In dit boek gaan wij daarom op zoek naar antwoorden: we onderzoeken waar ‘de belofte van Den Haag’ standhoudt, waar deze onder druk komt te staan en waar de grenzen liggen.

Het boek is geschreven vanuit de overtuiging dat de wereld – na de verwoestende ervaringen van de Eerste en Tweede Wereldoorlog en de vele gewelddadige conflicten die daarop volgden – gebaat is bij een goed functionerend systeem van nationaal en internationaal recht. Een systeem waarin degenen die verantwoordelijk zijn voor de ernstigste misdrijven niet ongestraft blijven, maar waarin tegelijk ook hun fundamentele rechten worden beschermd. Daarin ligt de kern van internationaal strafrecht: niet als verlengstuk van geweld of wraak, maar als een poging om boven de spiralen van geweld uit te stijgen en op een rechtvaardige manier grenzen te stellen aan macht en geweld.

Het is belangrijk om daarbij te bedenken dat internationaal recht niet vanzelf werkt. Wanneer regels niet worden nageleefd of gehandhaafd, ligt dat niet simpelweg aan het recht zelf. Uiteindelijk zijn het mensen, staten en instellingen die besluiten of zij het recht respecteren, gebruiken of naast zich neerleggen.

Wie het nieuws volgt, kan gemakkelijk de indruk krijgen dat internationale regels weinig verschil maken. Gewapende conflicten, beschuldigingen van oorlogsmisdrijven en politieke blokkade

des lijken dat beeld telkens te bevestigen. Toch is de conclusie dat het recht weinig betekenis heeft te eenvoudig. Internationaal recht kan immers niet los worden gezien van de wereld waarin het moet worden nageleefd en toegepast. Daarom is een nuchtere blik nodig: oog voor het belang van die regels, én voor de politieke werkelijkheid waarin staten, instellingen en andere partijen met eigen belangen ermee omgaan. Juist tussen die normatieve ambitie en politieke realiteit ontstaat een spanningsveld dat in dit boek vaak zal terugkomen.

Wij benaderen het internationaal recht en internationale betrekkingen vanuit twee verschillende werelden. Een van ons is strafrechtadvocaat, met jarenlange ervaring binnen het internationaal recht en directe betrokkenheid bij de verdediging van verdachten voor verschillende tribunalen en in zaken die in dit boek aan bod komen. De ander is politicoloog en bestudeert, met een mensenrechtelijke blik, de logica van macht, conflict en internationale verhoudingen.

Recht en politiek worden vaak voorgesteld als gescheiden sferen, maar in werkelijkheid raken ze elkaar voortdurend. Soms versterken ze elkaar, soms botsen ze.

Dit boek richt zich specifiek op de vervolging (en het uitblijven daarvan) van politieke en militaire leiders voor de zogenoemde *core crimes* van het internationaal strafrecht: genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en – waar relevant – agressie. Die vervolging kan plaatsvinden voor internationale tribunalen, zoals het Internationaal Strafhof, maar ook voor nationale rechters, die op basis van internationaal recht rechtsmacht uitoefenen. Bewust laten wij buiten beschouwing hoe leiders nationaal strafrechtelijk ter verantwoording worden geroepen voor andere misdrijven, zoals corruptie, verkiezingsfraude, of machtsmisbruik binnen hun eigen rechtsorde. Zaken tegen politieke leiders als Bolsonaro, Le Pen of Trump raken aan wezenlijk andere juridische vragen en politieke dynamieken en zouden daarom het

onderwerp moeten zijn van een ander boek.

We volgen de historische lijn langs een selectie van spreken-
de en juridisch betekenisvolle zaken. Van keizer Wilhelm II tot
Milošević, en van de processen in Neurenberg tot Poetin en Netan-
yahu laten wij zien hoe het idee om leiders persoonlijk te vervolgen
voor internationale misdrijven zich heeft ontwikkeld, is bevochten
en telkens opnieuw onder druk is komen te staan. Elke zaak fun-
geert als een voorbeeld van grotere structurele vragen binnen het
internationaal recht en de internationale politiek: wat mogen po-
litieke en militaire leiders wel en niet doen in tijden van conflict?
Wie bepaalt waar de juridische grenzen liggen? En waarom blijkt
het internationaal recht in de praktijk soms tandeloos wanneer lei-
ders expliciet kiezen voor macht boven recht?

De historische ontwikkeling is essentieel om te begrijpen wat in-
ternationale strafrechtspraak vandaag wél kan, wat er niet kan, en
waarom er beperkingen bestaan. Ruim twintig jaar na de oprich-
ting van het Internationaal Strafhof opereert internationale ver-
volging nog altijd in een wereld waarin grootmachten jurisdictie
betwisten, staten samenwerking weigeren en conflicten escaleren
zonder dat via rechtspraak kan worden ingegrepen. In gebieden als
Oekraïne, Soedan, Gaza, Myanmar, Syrië en Iran zien we hoe po-
litieke belangen vaak doorslaggevend zijn.

Tegen die achtergrond tasten we af hoe een geloofwaardige toe-
komst van internationale verantwoording eruit kan zien. Is het hui-
dige systeem voldoende toegerust voor een wereld waarin oorlog,
onderdrukking en machtsmisbruik blijven voortbestaan en zelfs
toenemen? En hoe kan internationale vervolging legitiem blijven
wanneer ze enerzijds effectief moet zijn, maar anderzijds ook recht
moet blijven doen aan fundamentele beginselen van het strafrecht,
zoals individuele verantwoordelijkheid, zorgvuldige bewijsvoering
en een eerlijk proces?

We maken in het boek gebruik van concrete praktijkvoorbeel-
den. Aan de hand van zowel de historische gebeurtenissen als

recente ontwikkelingen, en van zaken die voor verschillende internationale en nationale tribunalen hebben gediend – en soms nog steeds dienen – wordt zichtbaar hoe het internationaal strafrecht zich in de praktijk heeft ontwikkeld. Sommige van die zaken zijn iconisch geworden, andere minder bekend, maar allemaal hebben zij bijgedragen aan het vormgeven van de regels en ideeën die vandaag het internationaal strafrecht bepalen.

Waar in het boek persoonlijke anekdotes worden verteld over werkzaamheden bij internationale tribunalen, procedures of ontmoetingen met betrokkenen, gaat het om praktijkervaringen van de auteur die daarbij zelf betrokken was: Geert-Jan Knoops. Waar nodig wordt dat in de tekst verduidelijkt.

Bij die voorbeelden past wel een belangrijke kanttekening. Historische gebeurtenissen, en zeker oorlogen en gewapende conflicten, zijn vrijwel altijd complex. Zij kennen meerdere perspectieven, ervaringen en interpretaties die niet volledig tot hun recht kunnen komen in een papieren beschrijving. In dit boek worden daarom noodzakelijkerwijs vooral de hoofdlijnen belicht.

Dat geldt ook voor strafzaken. Een gerechtelijke procedure bestaat uit duizenden pagina's aan stukken, uitgebreide bewijsvoering en een veelheid aan juridische argumenten van aanklagers, verdediging en rechters. In de beschrijvingen in dit boek wordt daarom vaak slechts de kern van een zaak weergegeven: de belangrijkste feiten, juridische vragen en uitkomsten. Een volledige weergave van alle argumenten en nuances zou al snel het karakter krijgen van een academische verhandeling.

Ook pretendeert dit boek niet dat het op alle vragen een definitief antwoord kan geven. Internationale strafrechtspraak is een terrein vol spanningen: tussen recht en politiek, tussen idealen en praktische beperkingen, tussen universele normen en nationale belangen. Door verschillende invalshoeken naast elkaar te leggen probeert dit boek die spanningen zichtbaar te maken en een evenwichtige analyse te bieden.